

Maja Ekdahl

Deltagare i internationella akademien och praktikant på Centerpartiets internationella kansli i Stockholm

4/10-2021

Koalitionsregeringar och generationsskillnader är Europas nya status quo

Mörkret lägger sig allt tidigare över Stockholms takåsar, något som indikerar på att hösten börjar närma sig. Med höstens ingång anländer även nya praktikanter runt om i världen på sina praktikplatser genom Centerpartiets internationella akademi, däribland jag. Jag heter Maja Ekdahl och kommer denna höst att praktisera på Centerpartiets internationella kansli i Stockholm. Jag tog min examen i statsvetenskap med inriktning på internationella relationer i våras och tar med denna praktik mitt första kliv ut i det professionella arbetslivet.

Praktikanter på internationella kansliet har inte tidigare skrivit månadsrapporter men det finns ett intresse av att förmedla de ämnen som kansliet arbetar med. Jag kommer i denna rapport skriva om de val som skett i Norge, Island och Tyskland under den föregående månaden. Insikterna dessa val gett oss är att det finns stora generationsskillnader bland väljarna och att alla tre länder kommer stå inför en situation där de kommer att behöva bilda koalitionsregeringar, en process som inte alltid är enkel.

Det har varit svårt att undgå att Europa kommer att förlora sin starkaste kvinnliga politiker och Tyskland sin "mutti" när Angela Merkel efter sexton år som förbundskansler avgår. Beslutet kom innan det tyska förbundsdagsvalet vilket har gett både tyskarna och européerna en stund att samla sig. Många är dock nervösa inför det faktum att Europa förlorar en av de mest tongivande rösterna som präglat 2000-talets politik. Utöver detta genomförde Tysklands kristdemokratiska union (CDU), nu utan Merkel, ett helt förödande val med det lägsta väljarsiffrorna partiet haft sedan det grundades 1945.

Det tyska valet må ha varit det mest omtalade valet under september, men det var långt ifrån det enda. Insikterna som valen runt om i Europa har gett oss är många men det finns två som genomsyrar alla val: koalitionsregeringar och generationsskillnader är Europas nya status quo.

Koalitionsregeringar står i stark kontrast till hur Europa såg ut under 1900-talet där starka partier styrde i enpartiregeringar under decennier, ett scenario som ligger långt från verkligheten nu. I Island, Norge och Tyskland vann inget parti en tillräckligt stor majoritet för att kunna regera och står därför nu alla tre inför att bilda regeringar, där de enda realistiska alternativen är koalitionsregeringar. En process som har visat sig kunna pågå i månader med tuffa förhandlingar. I extremfallet Belgien tog det hela 653 dagar innan landet lyckades bilda en koalitionsregering. I hela Europa kan man dock se en trend av att regeringsbildandet tar allt längre tid. Koalitionsregeringar gör förvisso att fler människor kan få sitt parti representerat i en regering, men det är under förutsättningarna att regeringsbildandet och regerandet faktiskt fungerar. En västeuropeisk koalitionsregering håller idag i

genomsnitt endast 56 procent av sin mandatperiod, för endast tjugo år sedan var den siffran mer än tio procent högre. Koalitionsregeringar har alltså visat sig ta lång tid att skapa och när det väl händer är det ofta på skakiga grunder.

Valen visade även en stor vattendelare i hur folket röstade, nämligen ålder. Högerkonservativa har svårt att locka yngre väljare där endast elva procent av väljare under 30 år röstade på CDU, en minskning med tretton procent sedan valet 2017. Yngre väljare har under ett antal år menat att de äldre stjäl deras framtid genom att rösta emot vad de yngre anser är deras intressen. Detta sker oftast i miljöfrågor, dock var ett av de tydligaste fallen av detta Brexit då Storbritannien röstade för att lämna EU. Av de yngre väljarna röstade hela 70 procent av väljare mellan 18-24 år för att stanna kvar i EU, vilket sedan väckte en stor ilska när valresultatet rullade in som en seger för de äldres "leave"-kampanj. Men vad betyder det egentligen att unga och äldre röstar så olika? Kan det förklaras så enkelt som den gamla sanningen att unga vill ha förändring och äldre vill återgå till vad som varit? Kanske, men i politiska landskap med många splittrande krafter kan ålder visa sig vara den viktigaste faktorn i hur folk röstar och mobiliserar sig. Det har även visat sig ha en avgörande effekt i att ge inflytande till mindre partier, där de ungas röster har gjort att små liberala och gröna partier sitter i viktiga positioner för regeringsbildning.

Så vad har dessa val lärt oss om framtiden? Det kommer vara en utmaning för partier att samla ett stort stöd genom att förena generationerna och det kommer krävas koalitionsregeringar för att lyckas bilda regeringar, där utmaningen blir att effektivisera en process som ofta är mycket långdragen. Partier kommer att behöva bli allt bättre på att kompromissa och i många fall arbeta över tidigare blockgränser, något vi i Centerpartiet redan blivit varse om.